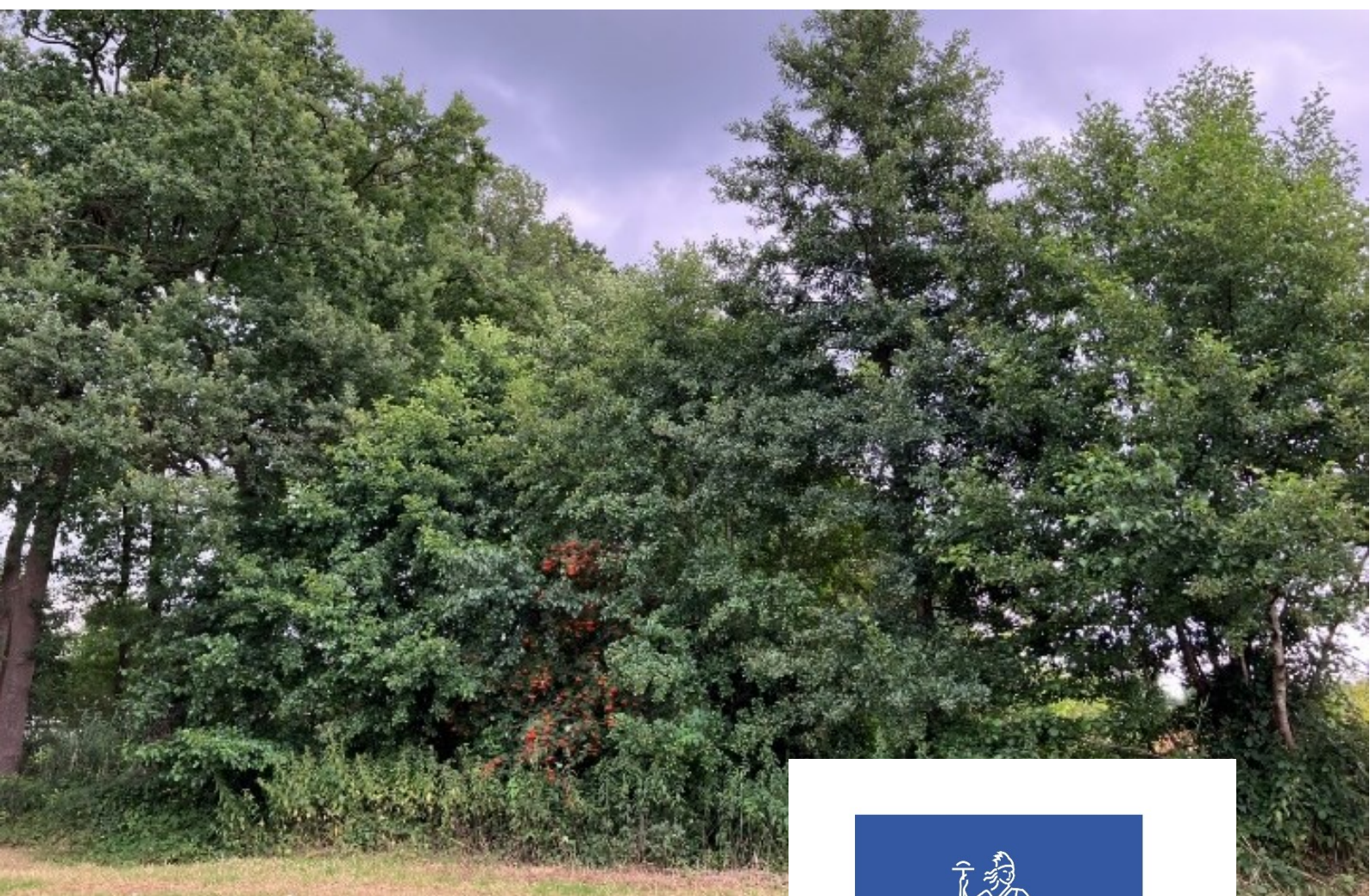

Beheerplan natuurlijke beplantingen 2024 - 2028

Gemeente Ede

Beheerplan natuurlijke beplantingen 2024 - 2028

Gemeente Ede

Verantwoordelijk beheerder

Eric Maten

Projectgroep

Eric Maten (vakbeheerder)

Maarten de Vries (coördinator)

Evert Swarts (Cyber Advies)

Datum

22-8-2024

Versie

Volledig concept 2

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	4
1.3 Kaders en positie	4
1.4 Leeswijzer	5
2 Huidige situatie	7
2.1 Omvang en opbouw areaal	7
2.2 Trend areaalontwikkeling	8
2.3 Kwaliteitseisen	9
2.4 Huidige kwaliteit	11
2.5 Ontwikkelingen	11
3 Beheermethode	14
3.1 Beheerproces	14
3.2 Beheeropgave	15
3.3 Inspectie en monitoring	18
3.4 Onderhoud	19
3.5 Manier van plannen	22
4 Beheerorganisatie	25
4.1 Organisatie	25
4.2 Informatiebeheer	25
4.3 Uitbesteding	26
4.4 Communicatie en participatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlagen	29
Bijlage 1: Kaders wet- en regelgeving	29
Bijlage 2: Toelichting per beleidskader	30
Bijlage 3: Streef- en eindbeelden beheergroepen natuurlijke beplantingen	33
Bijlage 4: Uitleg CROW-beeldkwaliteit	43
Bijlage 5: Gewenst sortiment natuurlijke beplantingen	44

Samenvatting

De gemeente Ede heeft de zorg voor de kwaliteit en de veiligheid van de groene inrichting van de openbare ruimte. De gemeente heeft in totaal 1.009.940 m² natuurlijke beplantingen in beheer (peildatum juni 2024, GeoVisia). Onder natuurlijke beplanting worden houtachtige gewassen verstaan: heesters met daartussen eventueel bomen, eventueel aangevuld met een kruidlaag bestaande uit bodembedekkers. Met dit beheerplan geven we richting aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte door:

- Inzicht te geven in de huidige omvang en status van de te beheren objecten;
- Een beeld van de gewenste kwaliteit te geven;
- Plannen te presenteren hoe de gewenste kwaliteit kan worden bereikt.

Het beheer van de natuurlijke beplantingen vindt plaats binnen een aantal vastgestelde beleidskaders. Vooral van invloed zijn het Groenbeleid gemeente Ede, Actieplan biodiversiteit, Voedsel dichtbij en de Visie Openbare Ruimte. Areaaluitbreiding wordt de komende jaren verwacht door gebiedsontwikkeling, meer aandacht voor natuurlijk groen en stijgende belangstelling voor eetbaar groen.

Beleid en kwaliteit

De vastgestelde kwaliteit is het beleid uit de Visie Openbare Ruimte: kwaliteit B. Daarnaast is een uitgangspunt het kostenefficiënt instandhouden van het areaal. Een volledige vertaling van kwaliteitseis CROW B naar natuurlijke beplantingen is er niet; hiervoor zijn vanuit het CROW niet voldoende meetlatten beschikbaar. De kwaliteit wordt nu bepaald aan de hand van drie eisen: technische kwaliteit, eindbeeld en de CROW-beeldmeetlatten.

De huidige kwaliteit van het areaal is nog niet goed genoeg in beeld. Het is de ambitie om in 2025 het gehele areaal natuurlijke beplantingen te (laten) inventariseren op technische kwaliteit. Ook zal in 2025 ingezet worden op het bepalen van de eisen voor de ecologische kwaliteit.

Een structurele en volledige vertaling van beleidsdoelen – zowel beeldkwaliteit als overig beleid, zoals biodiversiteit – naar het beheer van natuurlijke beplantingen, ontbreekt nog. Deze vertaling naar beheer en onderhoud is een opgave voor de komende periode en zal om een actualisatie van het beheerplan vragen.

Beheeropgave

De belangrijkste beheeropgaven voor dit beheerplan zijn het vertalen van beleid naar beter passende kwaliteitseisen, het vaststellen van de huidige kwaliteit van de natuurlijke beplantingen, het verder verfijnen van de gegevens van het areaal in GeoVisia en het gestructureerder aanpakken van groot onderhoud.

Er zijn nieuwe beheergroepen opgesteld om meer nuance in beheer aan te kunnen brengen en daarmee bijvoorbeeld beter in te kunnen spelen op het vergroten van biodiversiteit van flora en fauna. De nieuwe groepen moeten nog in GeoVisia opgenomen worden, met eventuele aanvullende informatie hoe deze groep beheert dient te worden.

Verder zal voordat het nieuwe onderhoudsbestek aanbesteed wordt een methode geformuleerd worden om het groot onderhoud meer gestructureerd te laten plaatsvinden. Dit om de

doelstelling te behalen dat elk vak elke vijf jaar geïnspecteerd wordt en waar nodig groot onderhoud toegepast wordt. Dit vertaalt zich naar een meerjarenonderhoudsplanung.

1 Inleiding

Het beheer van kapitaalgoederen in de openbare ruimte is een taak van de gemeente. Hoe deze worden beheerd, wordt vastgelegd in beheerplannen. Beheer en onderhoud is erop gericht om de kapitaalgoederen op de best mogelijke manier in stand te houden. Wat hierbij belangrijk is, is vastgelegd in beleid. Zo zorgen we bijvoorbeeld voor een veilige, aantrekkelijke en toekomstbestendige buitenruimte.

In dit beheerplan is beschreven hoe de gemeente Ede de kapitaalgoederen van natuurlijke beplantingen in stand houdt. Dit zijn plantvakken waarin vooral inheemse heesters en bomen te vinden zijn. De gemeente heeft in totaal 1.009.940 m² natuurlijke beplantingen in beheer (peildatum juni 2024, GeoVisia). Hoe de beschikbare middelen worden ingezet om dit areaal te onderhouden op de afgesproken kwaliteit, wordt in dit beheerplan beschreven.

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor dit beheerplan is tweeledig: het opstellen van beheerplannen is een wettelijk vereiste onderbouwing van de uitgaven voor het onderhoud van kapitaalgoederen. Daarnaast zijn beheerplannen nodig om op de juiste manier uitvoering te geven aan beleid.

De wettelijke vereiste is gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Daarin is vastgelegd dat iedere gemeente verplicht is in de begroting een paragraaf op te nemen over het onderhoud van kapitaalgoederen. De Provincie Gelderland ziet erop toe dat gemeenten beheerplannen hebben om dit budget te onderbouwen. Dit beheerplan zorgt ervoor dat aan die eis wordt voldaan.

Het bestuur zet in op beleid voor de openbare ruimte. Uit het Bestuursakkoord 2022-2026 blijkt dat extra inzet wordt gevraagd.

Een schone en veilige openbare ruimte om in te wonen, werken en te recreëren vinden we belangrijk. Om de openbare ruimte op een basiskwaliteitsniveau te onderhouden, is extra inzet noodzakelijk. We investeren in het inlopen van achterstanden en gaan kapitaalvernietiging tegen (Bestuursakkoord 2022-2026, gemeente Ede).

Het beleid voor de instandhouding van de openbare ruimte staat beschreven in de “Visie Openbare Ruimte” en beleidsplannen voor specifieke kapitaalgoederen of programma’s.

De openbare ruimte is er, als vanzelfsprekend. We maken er allemaal gebruik van. (...) We willen dan ook een goede openbare ruimte die aan de behoeftes van de Edese maatschappij voldoet. (...) Steeds meer ontstaat het besef dat de openbare ruimte een middel is om bij te dragen aan maatschappelijke en bestuurlijke doelstellingen. Dezelfde ontwikkeling is zichtbaar bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (Visie Openbare Ruimte, 2016).

Het onderzoek door de Rekenkamercommissie van de gemeente Ede, constateert dat beleid onvoldoende is vertaald naar beheerplannen. Beheerplannen zijn een cruciale schakel tussen beleid en de uitvoering van beheer buiten. Dit is een belangrijke aanleiding voor het opstellen van dit beheerplan.

1.2 Doel

Met dit beheerplan willen we een aantal dingen bereiken.

Ten eerste voldoet de gemeente met dit beheerplan aan haar verplichting om het beheer van de kapitaalgoederen op de wettelijk vereiste manier vast te leggen, zoals door de Provincie wordt gevraagd. Ook wordt onderbouwd dat de financiering van het onderhoud gebeurt volgens de geldende wetgeving, zoals wetgeving met betrekking tot zorgplicht, veiligheid en het Besluit Begroting en Verantwoording.

Ten tweede borgt dit beheerplan de gewenste werkwijze voor het beheer van de hier beschreven kapitaalgoederen. Het beheerplan geeft richting, stelt de opgave – onder andere naar aanleiding van beleidsdoelstellingen – vast en is zodoende een leidraad voor de beheerder van dit kapitaalgoed om meerjarenplanningen, uitbestedingsleidraden, bestekken en opdrachten te maken voor het onderhoud. Bij een eventuele overdracht is het beheerplan de drager van kennis en ervaring voor beheer van dit kapitaalgoed.

Ten derde stelt dit beheerplan de beheerder van dit kapitaalgoed in staat om het onderhoud van dit kapitaalgoed naar beleidsmakers en het gemeentebestuur te onderbouwen en te verantwoorden. Door te onderbouwen aan welke onderhoudsmaatregelen en beleidsdoelen middelen worden uitgeven, zorgt het beheerplan voor transparantie in de besteding van de toegekende middelen.

Tenslotte geeft dit beheerplan, door het vaststellen van de onderhoudsvraag, aan wat het onderhoud kost; dit dient als kader voor toekomstig beleid voor het onderhoud van de openbare ruimte.

In het kort geven we met dit beheerplan richting en inzicht aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte:

- Inzicht in de huidige omvang en status van de te beheren objecten;
- Een beeld van de gewenste kwaliteit van de objecten;
- Een plan hoe de gewenste kwaliteit kan worden bereikt;
- Een duidelijke richting voor het beheer in de toekomst;

1.3 Kaders en positie

In de leefomgeving worden de kapitaalgoederen, zoals wegen, groen, riolering en meubilair, onderhouden door verschillende partijen die worden aangestuurd door de afdeling Programmering. Op welke kwaliteit dat gebeurt, wordt politiek bepaald. Politieke keuzes over kwaliteit en kosten, vinden via verschillende beleidsstukken hun weg naar de manier waarop de openbare ruimte wordt onderhouden. Keuzes over kwaliteit en bijbehorend budget worden dus niet in het beheerplan zelf gemaakt, maar zijn een beleidskader.

Dit beheerplan betreft de natuurlijke beplantingen. Dit beslaat houtachtige beplanting (heesters) met daarin bomen. Een uitgebreidere omschrijving is te vinden in sectie 2.1.1.

Het beheer is gebonden aan (wettelijke) kaders. Deze kaders zijn te vinden in de volgende documenten:

- Omgevingswet, natuurbescherming (besluit activiteiten leefomgeving, hoofdstuk 11;
- Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb).

De beleidskaders die direct van invloed zijn op het beheer van natuurlijke beplantingen zijn:

- Bestuursakkoord Samen werken aan de toekomst (2022-2026)
- Omgevingsvisie Ede 2040 Dierbaar, Duurzaam, Dynamisch (2022)
- Visie Openbare Ruimte (2016)
- Programmaplan klimaatadaptatie (2020-2023)
- Groenbeleid (2020)
- Programma Biodiversiteit (2019)
- Voedsel Dichtbij (2023)
- Notitie Dood hout (z.d.)
- Programma robuuste natuur (natuur in de stad)
- Kansenkaart ecologisch groen

Bijlage 1 en 2 geven een toelichting bij een selectie van de genoemde wettelijke en beleidskaders.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1	Vormt de inleiding van dit beheerplan. Hierin worden de aanleiding, het doel en de beleidskaders die betrekking hebben op dit beheerplan beschreven.
Hoofdstuk 2	Geeft vooral het areaal aan van de natuurlijke beplantingen in de gemeente Ede. Het geeft inzicht in het beheerareaal en trends in areaalontwikkeling. De kwaliteitseisen worden weergegeven en hoe deze zich verhouden tot de huidige kwaliteit. Ook worden de ontwikkelingen beschreven die niet in beleidskaders zijn te ondervangen, maar wel van invloed zijn op toekomstig beheer.
Hoofdstuk 3	Bevat de beheermethode vanuit bestaande kaders, beheeropgave en onderhoud. Er wordt een beschrijving gegeven van de verschillende manieren waarop de monitoring van de kwaliteit plaatsvindt. De beheeraanpak maakt onderscheid tussen verschillende typen onderhoud en bijbehorende maatregelen, wat aanvullend wordt toegelicht.
Hoofdstuk 4	Geeft de beheerorganisatie weer, met aandacht voor werkprocessen en informatiebeheer. Denk aan: wat leggen we vast aan gegevens en welk beheersysteem wordt daarvoor gebruikt? Dit hoofdstuk gaat ook in op de organisatiestructuur, het projectmatig werken en de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer. Dit omvat ook de inzet van derden door het uitbesteden van werkzaamheden. Tot slot wordt er ingegaan op het thema communicatie en participatie en onze aanpak over klachten en meldingen.

Bijlagen

Bevatten ondersteunende informatie bij verschillende onderdelen van dit beheerplan. In dit beheerplan wordt actief verwezen naar de bijlagen waar dit van toepassing is.

2 Huidige situatie

In dit hoofdstuk gaan we in op de huidige situatie van de natuurlijke beplantingen in de gemeente Ede. De omvang en opbouw van het areaal wordt beschreven. Ook de trends en ontwikkelingen die van invloed zijn komen aan bod, net als een beschrijving van de kwaliteitseisen die gebruikt worden in het beheer.

2.1 Omvang en opbouw areaal

2.1.1 Definitie en areaalopbouw

Onder natuurlijke beplanting worden houtachtige gewassen verstaan. Meer specifiek: heesters met daartussen eventueel bomen, eventueel aangevuld met een kruidlaag bestaande uit bodembedekkers. De beplanting bestaat overwegend uit inheemse soorten, al zijn er op sommige plekken nog wat uitheemse sierheesters te vinden. Dit zijn vaak overblijfselen van zgn. ‘verrijkt bosplantsoen’ dat ooit aangeplant is. Het streven is de inheemse heesters uit te laten groeien tot hun natuurlijke vorm (habitus). Figuur 2 geeft een indruk van hoe natuurlijke beplantingen er uit kunnen zien.

De natuurlijke beplantingen in de gemeente Ede bevinden zich binnen en buiten de bebouwde kom van de kernen. Het is vooral te vinden in de brede stroken tussen de grotere wegen, maar ook op de taluds van singels en vijvers. Vaak wordt de natuurlijke beplanting omringd door een strook berm met kruidenrijk gras. Dit noemen we een ecologische berm en deze wordt onderhouden volgens het beheerplan ‘Ecologische bermen’.

Qua beheer kenmerken natuurlijke beplantingen zich door een lage frequentie van ingrijpmomenten, waardoor een weelderige, natuurlijke uitstraling ontstaat. De ingrepen die gedaan worden zijn over het algemeen ingrijpend: terugzetten in plaats van snoeien.

Figuur 1. Voorbeeld van een houtsingel (links) en een mantel zoom beplanting (rechts).

Bomen in natuurlijke beplantingen

In natuurlijke beplantingen komen naast heesters ook boomvormers en bomen voor. Een aantal boomvormers groeien langzaam uit tot volwaardige bomen. Bomen krijgen regelmatig onderhoud en controle, dit is vastgelegd in het beheerplan Bomen.

Op dit moment zijn nog niet alle individuele bomen in de vlakken natuurlijke beplanting vastgelegd in beheersysteem GeoVisia. Tijdens de boomveiligheidscontrole (BVC) worden deze bomen aan het beheersysteem toegevoegd, zodat ze daarna het noodzakelijke onderhoud krijgen. Elke drie jaar komt het gehele areaal aan bod en worden bomen ouder dan 10 jaar opgenomen in GeoVisia.

Areaalopbouw

In 2024 (peildatum juni 2024) beslaat het areaal natuurlijke beplanting een totaal oppervlakte van 1.009.940 m².

Beheergroepen

Binnen natuurlijke beplantingen maken we onderscheid tussen een aantal beheergroepen. In onderstaande tabel (tabel 2) worden de beheergroepen weergegeven. Omdat op dit moment de oppervlakte per beheergroep nog niet inzichtelijk is, is deze informatie in de onderstaande tabel weggelaten. Het gebruik van beheergroepen stelt beheerders/uitvoerders in staat meer nuance te maken binnen groentypen, omdat elke beheergroep een eigen beheerregime (maatregelpakket) nodig heeft. Bijlage 3 bevat een beschrijving van elke beheergroep.

Groen type	Beheergroep	Beheergroep specifiek
Bosplantsoen	Bomen en struikvormers	Houtwal
		Houtsingel
		Hakhoutbosje
		Bosje
		Bosje met kruidlaag en zoom
		Voedselbos
	Struikvormers	Struweel
		Struweelhaag
		Mantel - zoom

Tabel 1. Beheergroepen natuurlijke beplantingen.

2.1.2 Aanlegjaar

De aanlegjaren van natuurlijke beplantingen worden vrij recent, sinds 2018, bijgehouden in beheersysteem GeoVisia. Dit gebeurt alleen bij nieuw aangelegde beplantingen. Dit betekent dat van het overgrote deel van het areaal de leeftijd nog niet in beeld is. Het is moeilijk om van de bestaande beplanting het aanlegjaar aan te geven, dit is altijd een inschatting en wordt nu niet actief gedaan. De meeste vakken natuurlijke beplanting zijn aangelegd in de jaren '90.

2.2 Trend areaalontwikkeling

Het te beheren areaal natuurlijke beplanting zal de komende jaren toenemen. Dit heeft verschillende redenen: gebiedsuitbreidingen, de vergroeningsopgave, de trend om bestaand groen om te vormen naar natuurlijke beplantingen en de trend van Voedsel Dichtbij.

Gebiedsontwikkelingen

De afgelopen jaren zijn er diverse gebiedsontwikkelingen geweest in de gemeente Ede: van kleinschalige nieuwbouwprojecten in bestaand gebied tot de grootschalige uitbreiding van woonwijken. De uitbreidingen hebben plaatsgevonden in de kernen binnen de gemeente, maar met name in Ede. Hier zijn grote nieuwe woonwijken tot stand gekomen als Kernhem, Enka en Veluwe Poort. Deze uitbreidingen hebben als logisch gevolg dat er een toename ontstaat van het te beheren areaal openbare ruimte, waaronder ook de natuurlijke beplanting. Tijdens de looptijd van dit beheerplan zal het beheer van verschillende deelgebieden in de grote ontwikkelde woonwijken worden overgedragen vanuit het project naar de gemeente. Verder staat er een aantal nieuwe ontwikkelingen in de planning, zoals onder andere de grootschalige uitbreiding van Kernhem Noord. Dit alles is van invloed op het areaal, wat hierdoor de komende periode verder zal gaan toenemen.

Meer aandacht voor natuurlijke beplantingen

Een andere ontwikkeling die van invloed kan zijn op het areaal is de trend die is ingezet om meer natuurlijke beplantingen te realiseren in het kader van het versterken van biodiversiteit. Bij de inrichting van de openbare ruimte in nieuwe projecten, maar ook bij het vervangen van bestaande plantvakken, wordt er gekeken naar de mogelijkheden van een meer natuurlijk type beplanting. Dit vooral vanwege het versterken van de biodiversiteit. Deze uitbreiding zal langzamer gaan dan de gebiedsontwikkelingen, waarbij er in één keer een groot areaal toegevoegd wordt. Over de omvang hiervan is momenteel nog weinig bekend.

Natuurkansenkaart

Het versterken van de biodiversiteit kan bijvoorbeeld op de plekken die in de Natuurkansenkaart (te raadplegen via [Natuurkansen - KaartViewer \(ede.nl\)](https://natuurkansen-kaartviewer.ede.nl)) zijn aangemerkt om meer groen toe te voegen of bestaand gecultiveerd groen om te vormen naar natuurlijke beplantingen. De kaart reikt suggesties aan, maar is niet leidend. Goed gemotiveerd is hiervan af te wijken.

Eetbaar groen

Voedsel Dichtbij (2023) gaat ook invloed krijgen op het groen in de gemeente Ede. Er gaan meer eetbare soorten beplanting toegepast worden in openbaar groen. Bijvoorbeeld in voedselbosjes, zoals op het WFC terrein. Dit kan bijdragen in een verschuiving van beplantingstypen en eventueel ook uitbreiding van areaal. Over de omvang hiervan is nog weinig bekend.

2.3 Kwaliteitseisen

Op dit moment wordt er van drie methodieken gebruik gemaakt om kwaliteit te beoordelen: technische kwaliteit, eindbeeld en de CROW-beeldkwaliteit. Deze kwaliteitseisen komen voort uit het beleid voor onderhoud op CROW-beeldkwaliteit B en het de basis van beheer en onderhoud: kostenefficiënt instandhouden van het areaal. Een structurele en complete vertaling van alle beleidsdoelen naar het beheer van natuurlijke beplantingen, ontbreekt nog. Ook een volledige vertaling van kwaliteitseis CROW B naar natuurlijke beplantingen ontbreekt nog; hiervoor zijn vanuit het CROW niet voldoende meetlatten beschikbaar. Deze vertaling naar beheer en onderhoud is een opgave voor de komende periode en zal om een actualisatie van het beheerplan vragen (zie voor de opgaven 3.2).

De kwaliteitseisen worden nu beschreven.

2.3.1 Technische kwaliteit

Met de technische kwaliteit wordt de conditie van de beplanting bedoeld. Met andere woorden: hoe vitaal is de beplanting? Hieronder verstaan we:

- **Bladzetting:** de beplanting zit goed in het blad;
- **Dode takken:** er zijn geen of weinig dode takken;
- **Sluiting plantvak:** het plantvak is goed gesloten (er zijn weinig of geen kale plekken waar dat niet gewenst is);
- **Schade of uitval:** er is geen of weinig schade of uitval in de beplanting.

2.3.2 Eindbeeld

Het eindbeeld van natuurlijke beplantingen is een gelaagde beplanting van bomen, heesters en bodembedekkers. De ondergroei kan variëren van een kruidlaag van inheemse planten tot een struweel van inheemse heesters en/of bramen. Per specifieke beheergroep (zie tabel 2) zijn hier variaties in.

Het eindbeeld voor natuurlijke beplantingen is gebaseerd op verschillende criteria:

- Een mix van jonge heesters en volwassen heesters die hun natuurlijke habitus hebben kunnen bereiken;
- Een divers en inheems sortiment met gebiedseigen soorten;
- Een afwisselende combinatie van bomen en heesters.

2.3.3 CROW-beeldkwaliteit

Beplanting mag geen belemmering vormen voor het verkeer en het zicht daarop. Daarom wordt de CROW-beeldmeetlat toegepast bij het onderhouden van de randen van de arealen. De eerste 1,5 meter vanaf wegen en paden wordt op basis van de beeldmeetlatten “Bosplantsoen - overgroei randen verharding of gras” beheerd, in combinatie met de beeldmeetlatten voor “grof zwerfvuil” en “fijn zwerfvuil”. Voor alle meetlatten wordt het B-niveau aangehouden als onderhoudsniveau.

Hieronder is de beeldmeetlat Bosplantsoen - overgroei randen verharding of gras te zien.

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcodes 51.48.12				
Groen	beplanting-bosplantsoen-overgroei randen verharding of gras			
A+	A	B	C	D
				
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.
gemiddelde lengte overgroei 0 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroei ≤ 10 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroei ≤ 25 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroei ≤ 40 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroei > 40 cm per 100m ¹
lengte overgroei 0 cm	lengte overgroei ≤ 30 cm	lengte overgroei ≤ 45 cm	lengte overgroei ≤ 75 cm	lengte overgroei > 75 cm
probleemtak nee	probleemtak nee	probleemtak nee	probleemtak nee	probleemtak ja
Meetinstructie: Overgroei beplanting				

Figuur 2. De CROW beeldmeetlat voor overgroei van bosplantsoen over verharding of gras.

2.4 Huidige kwaliteit

De huidige technische kwaliteit en de kwaliteit van het eindbeeld van het areaal zijn nog niet goed genoeg in beeld. Het is de ambitie om in 2025 het gehele areaal natuurlijke beplantingen te (laten) inventariseren op technische kwaliteit. Ook zal in 2025 ingezet worden op het vertalen van beleid naar kwaliteitseisen, zoals de ecologische kwaliteit.

De beeldkwaliteit is goed op de punten grof en fijn zwerfvuil en onbekend op het punt overgroei van bosplantsoen.

2.5 Ontwikkelingen

2.5.1 Invloed van beleidsontwikkelingen op beheer

De ambities uit dit beleid zijn deels in te vullen vanuit de natuurlijke beplantingen, maar veelal niet in de fase van beheer, maar bij ontwerp en aanleg. Vanuit de beheeropgave is dit daarom niet elke beleidsambitie relevant, omdat hier beperkt op te sturen valt. Belangrijke beleidsambities zijn hier opgenomen in tabel 3 omdat ze invloed hebben op het te beheren areaal en de manier van beheren.

Beleidsambitie	Invloed op beheer en onderhoud
Klimaatadaptatie	
De groene gebieden in de openbare ruimte leveren een belangrijke bijdrage in het vinden van antwoorden voor de aan klimaatverandering gerelateerde vraagstukken. Ede zet in op klimaatbestendigheid als het gaat om het bergen en vasthouden van water en het tegengaan van hittestress. De ambitie binnen onze gemeente is een klimaatrobuust groen/blauw raamwerk.	Doordat het vaak wat grotere arealen betreft, dragen vakken natuurlijke beplanting ook bij aan het bergen en vasthouden van water en het tegengaan van hittestress. Er wordt vanuit de beleidsafdeling gewerkt aan het verder verbinden van de bestaande groenstructuren. Dit heeft invloed op het toekomstig areaal. Waar mogelijk wordt kostenneutraal bij soortkeuze rekening gehouden met klimaatadaptieve waarde.
Groen in de kernen	
Het doel van onze gemeente is om de groene kwaliteit en waarde, identiteit, de landschappelijke structuur en de beleving te behouden en versterken. Bij stedelijke ontwikkelingen is het principe van 'groen voor rood' leidend.	Natuurlijke beplantingen komen vooral voor aan de randen van de dorpen, en in Ede zelf vooral langs de doorgaande wegen. Bij stedelijke ontwikkelingen wordt er steeds meer natuurlijke beplanting toegepast i.p.v. cultureel groen (of een combinatie hiervan). Ook wordt er, zover mogelijk, aangesloten bij de landschappelijke structuur en cultuurwaarde. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van Kernhem, waar de oude houtwallen uit het oorspronkelijke landschap in de nieuwe bebouwing zijn opgenomen. Dit heeft invloed op de typen areaal die worden overgedragen aan de beheerafdeling. Er wordt vanuit de beleidsafdeling gewerkt aan het verder verbinden van de bestaande groenstructuren, om ook de verbinding met het buitengebied te versterken.
Ecologie/biodiversiteit	
Doel is het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit in de gemeente Ede. De huidige waarden aan soorten en ecosystemen in Ede willen we behouden om verdere achteruitgang van biodiversiteit te voorkomen. Daarnaast willen we waar mogelijk ecosystemen herstellen en populaties van kwetsbare soorten die thuishoren in Ede versterken. De recent opgestelde Natuurkansenkaart helpt kansen te herkennen. Natuurinclusief ontwerpen wordt de norm. Dit betekent dat in inrichtingsplannen gericht wordt ingezet op soorten en structuren die bijdragen aan een verbetering van de biodiversiteit.	Natuurlijke beplantingen zijn bij uitstek geschikt om biodiversiteit te behouden en versterken. Bij het uitvoeren van beheermaatregelen wordt hier kostenneutraal rekening mee gehouden. Zo wordt bij de planning en uitvoering van werkzaamheden rekening gehouden met natuurbescherming in de Omgevingswet. Deze schrijft voor dat sommige werkzaamheden (niet) in bepaalde periodes plaatsvinden, om zo min mogelijk verstoring te veroorzaken. De Natuurkansenkaart wordt tijdens het schrijven van dit plan nog niet benut. Samenwerking tussen het beleidsveld Ecologie en de afdeling Programmering is een punt van aandacht voor de looptijd van dit plan.
Voedsel	
Voedsel dichtbij, zichtbaar en bereikbaar voor iedereen. Om het groeiproces van voedsel zichtbaarder te maken wil de gemeente Ede zorgen voor meer voedselinitiatieven en eetbaar groen in de wijken.	Er is een inventarisatie geweest welk eetbaar groen (zoals hazelnoten of vlierbessen en krenten) er in de natuurlijke beplanting aanwezig is. Deze kaart is nog niet voor inwoners toegankelijk. Er is vanuit de beleidsafdeling de ambitie om meer eetbaar groen toe te voegen maar de beheerpraktijk is daar nog niet helemaal op afgestemd. Dit leidt tot het verdwijnen van eetbaar groen door verkeerd uitgevoerd beheer. Dit kan opgelost worden door de paspoorten in het beheersysteem aan te passen, waardoor een ander beheer van toepassing is. Dit is een punt van aandacht voor de looptijd van dit plan.

Tabel 2. Kwaliteitsambities op basis van vaststaand beleid. Deze beleidsambities zijn kaderstellend voor de kwaliteitseisen in het beheer, wat wil zeggen dat ze waar mogelijk kostenneutraal in de kwaliteitseisen en beheermaatregelen zijn verwerkt.

Er zijn naast beleidskaders verschillende andere ontwikkelingen die van invloed zijn op het beheer, namelijk:

- **Stikstofdepositie**

De depositie van stikstof kan een negatief effect hebben op de plantvakken. Met name planten als braam profiteren hiervan: ze groeien hierdoor sneller en breiden makkelijker uit. De natuurlijke beplanting wordt hierdoor minder divers: de vegetatie verarmt uiteindelijk zelfs qua soorten. Er is dan meer beheer en onderhoud nodig om een vak op de gewenste kwaliteit te houden. Dit kost daardoor ook meer.

- **Stijgende kosten**

Door recente ontwikkelingen zijn de kosten voor materialen en brandstof sterk gestegen. Dit heeft ook gevolgen voor de uitvoering van zowel het onderhouds- als aanlegwerk.

- **Personeelstekorten**

Er is veel krapte op de arbeidsmarkt, ook binnen de groenvoorziening. Het is erg lastig om aan voldoende en goed opgeleid personeel te komen. Dit betekent voor aannemers een uitdaging om het werk conform kwaliteitseisen en binnen de planning uitgevoerd te krijgen.

- **Dumpingen groenafval**

We zien een toename in het aantal dumpingen van groenafval, zoals potgrond, snoeiafval en kerstbomen. Ook andere typen afval komen vaker voor zoals bouwafval en zwerfafval. Daardoor kan de bodem verrijkt of verstoord worden, en kunnen uitheemse soorten zich mogelijk vestigen in het plantvak. Bij het regulier beheer wordt het afval zoveel mogelijk opgeruimd, met name in de eerste 1,5 meter van het plantvak. Dit is niet voldoende om al het afval volledig te verwijderen.

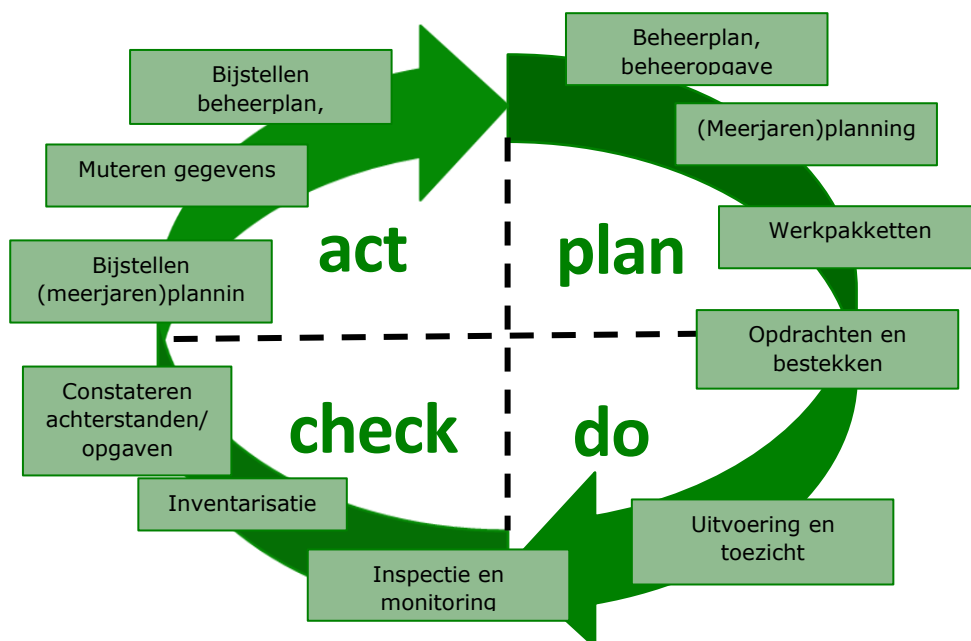
3 Beheermethode

Natuurlijke beplanting gedijt het beste bij een eenduidige beheeraanpak voor de lange termijn. We kiezen onze beheermaatregelen zorgvuldig en voeren dit op een planmatige wijze uit. De beheeraanpak in dit hoofdstuk geeft hiervoor handvatten mee. Dit raakt aan het proces, de opgave, inspectie en monitoring, onderhoud en planning.

3.1 Beheerproces

De gemeente Ede werkt volgens het principe van plan, do, check, act; de PDCA-cyclus. Dit zijn verschillende fasen die worden doorlopen. De onderdelen van deze cyclus geven een indicatie van de werkzaamheden van een vakbeheerder. Verschillende onderdelen van deze cyclus worden in hoofdstuk 3 en 4 in meer detail beschreven.

- **Plan** staat voor de planning door middel van een beheerplan en meerjarenonderhoudsplanung (MJOP). Bij elk areaaltype hoort een werkpakket (met bepaalde kosten). De werkpakketten worden voorbereid voor de uitvoering in contracten en bestekken.
- **Do** staat voor de werkvoorbereiding en uitvoering door eigen dienst of derden. Hierop wordt toezicht gehouden.
- **Check** staat voor inventarisatie en inspectie van het areaal en monitoring van kwaliteitseisen en beleidsdoelen. Door een vergelijking met de eisen en doelen kan de conclusie volgen dat er een achterstand of opgave ligt.
- **Act** staat tenslotte voor het aanpassen van de werkwijze voor de volgende cyclus. Daaronder vallen het bijstellen van de meerjarenonderhoudsplanung (MJOP), muteren van gegevens in beheersystemen en mogelijk een bijstelling van de werkwijze in het beheerplan.

Figuur 3: PDCA-cyclus voor beheer bij Programmering.

3.2 Beheeropgave

Het onderhoud van natuurlijke beplantingen is erop gericht om te voldoen aan de kwaliteitseisen en beleidsdoelen. Wanneer we nog stappen moeten zetten om een kwaliteitsdoel of beleidsdoel te halen, is dat een opgave. Hieronder staat beschreven welke opgaven er zijn in het beheer van natuurlijke beplantingen.

3.2.1 Opgaven verbeteren beheerstrategie

Gegevensbeheer beheergroepen

De beheergroepen (zie tabel 2) moeten nog worden doorgevoerd in GeoVisia. Hierbij moet de vertaling worden gemaakt naar het IMBOR-gegevensmodel dat in het gegevensbeheer wordt gehanteerd. Dit vereist een aanpassing van de paspoorten. Dit is nodig om het juiste beheer toe te passen op de beheergroepen; omdat eetbaar groen nu niet als zodanig is vastgelegd wordt niet het juiste beheer toegepast.

Technische inspectie en groot onderhoudsplanning

Voor een beter en consistent beeld van de kwaliteit van natuurlijke beplanting is het de wens om deze vaker, bijvoorbeeld elke vijf jaar, geheel te inspecteren. Dit is nodig voor het structureel plannen van groot onderhoud. Tijdens de looptijd van dit beheerplan onderzoekt de beheerder de beste methode en frequentie.

Het groot onderhoud moet structureel en voor meerdere jaren worden gepland. Met de technische inspectie wordt dit mogelijk en wordt er een vijfjarenplanning opgesteld.

Structureren flora en fauna scans

In het kader van de Wet Natuurbescherming is bij werkzaamheden een flora en fauna scan nodig. De voorwaarden voor rapportage flora en fauna scan voorafgaande aan werkzaamheden willen we beter definiëren. Het doen van deze scan willen we opnemen bij het afsluiten van het nieuwe onderhoudsbestek als voorwaarde voor gunning. Ook willen we de werkprocedure verder uitwerken, zodat de flora en fauna scan voorafgaand aan groot onderhoud meer inzicht biedt.

3.2.2 Opgaven uit beleid

In 2.5 wordt op een aantal beleidsthema's aangegeven wat voor invloed die hebben voor beheer en onderhoud. Waar mogelijk wordt kostenneutraal al wel invulling geven aan beleidsdoelstellingen. Echter, een structurele en complete vertaling van beleidsdoelen naar het beheer van natuurlijke beplantingen, ontbreekt nog. Deze vertaling naar beheer en onderhoud is een opgave voor de komende periode en zal om een actualisatie van het beheerplan vragen. In dat beheerplan worden beleidsopgaven geconcretiseerd naar kwaliteitseisen en beheermaatregelen.

In de volgende tabel herkennen we enkele opgaven die volgen uit beleid en een rol vragen van de beheerder van natuurlijke beplantingen.

Opgave	Toelichting en/of vertaling naar natuurlijke beplantingen	Hoe is dat vertaald naar het beheer?
Participatie en initiatieven		
Initiatief moet gedragen worden door voldoende bewoners en uitvoerbaar en beheerbaar blijven.	Er zijn momenteel weinig initiatieven vanuit bewoners voor natuurlijk beplanting en de initiatieven zijn niet altijd uitvoerbaar. De beheerder moet dit beoordelen.	De beheerder beoordeelt of initiatieven uitvoerbaar en beheerbaar zijn. Als er kansen zijn dan wordt dat besproken met de wijkbeheerder participatie.
Initiatief wordt getoetst aan het groenbeleid, namelijk op klimaatbestendigheid, ecologische aspecten en landschappelijke inpassing en identiteit.	Groenbeheerders en beleidsmedewerkers toetsen initiatieven aan het beleid.	De beheerder natuurlijke beplanting neemt deel aan de groenstructuurgroep, die de initiatieven toetst.
Duurzaamheid en CO2		
Materiaalgebruik is duurzaam in relatie tot CO2 footprint.	Zoveel mogelijk elektrisch materieel gebruiken bij het onderhoud. Bij inkoop letten we op de CO2-voetafdruk.	In de aanbesteding is het gebruik van duurzame brandstoffen en elektrisch materieel een belangrijke voorwaarde om een contract te gunnen. In natuurlijke beplanting letten we bij inkoop van bomen en struiken op de CO2-voetafdruk van de kwekerij.
Bij nieuwbouw of herinrichting moeten bestaande groenelementen zoveel mogelijk behouden blijven of anders gecompenseerd worden.	Vanuit beheer wordt beoordeeld of bestaand groen kansrijk kan worden ingepast.	De beheerder natuurlijke beplanting is op afroep beschikbaar voor advies.
Klimaatbestendigheid en biodiversiteit		
Robuuste groenstructuur die bijdraagt aan klimaatadaptatie en leefbaarheid.	De senior groenbeheerder zit in de werkgroep 'versterken groenstructuur'.	De beheerder adviseert de werkgroep. Aanpassing van de structuur leidt mogelijk tot ander areaal of beheer.
Ecologie en biodiversiteit versterken	De groenbeheerder kan adviseren over de inpassing, soorten en beheerbaarheid. Vanuit beheer kan worden gewerkt aan een meetinstrument i.s.m. beleid.	De beheerder wordt betrokken bij ecologische initiatieven vanuit beleid. In het beheer wordt hiervoor onder andere gestuurd op het uitvoeren van werkzaamheden in bepaalde periodes. Hiermee worden flora en fauna zoveel mogelijk ontzien. Maar wordt er ook meer ruimte gecreëerd in bijvoorbeeld het voedselaanbod voor de fauna. De komende jaren wil BIM, in samenwerking met Programmering, een

		meetinstrument ontwikkelen voor ecologische waarde.
Soortkeuze voor biodiversiteit en klimaatbestendigheid	Diversiteit in beplanting: geen monoculturen, toepassen van zoveel mogelijk inheemse soorten en autochtoon plantmateriaal. Bestrijden invasieve exoten (volgens beheerplan invasieve exoten).	Bij dunning wordt gelet op het selecteren van soorten. Bij planten wordt gelet op diversiteit van soorten, binnen de bestaande budgetten (zie bijlage 5 voor sortimentslijst). Voor het bestrijden van invasieve exoten is een plan van aanpak opgesteld samen met andere groenbeheerders. Ook nu worden deze bestreden.
Minder verharding	Vanuit beheer kan worden geadviseerd over de locaties en beheerbaarheid.	De beheerder natuurlijke beplantingen adviseert op aanvraag aan de beheerder van verharding. Dit kan leiden tot areaaluitbreiding.
Groenstructuur in de kernen		
Meer groen in de kernen	Vanuit beheer is een adviesrol mogelijk voor het inpassen en de beheerbaarheid, als meer groen wordt gerealiseerd.	Bij herinrichtingen wordt advies gevraagd aan de beheerder natuurlijke beplantingen.
Eetbaar groen	Vanuit beheer kan worden geadviseerd over soorten, inpassing en beheerbaarheid.	De beheerder natuurlijke beplanting adviseert bij nieuwe inrichtingen en herinrichtingen.

Tabel 3. Opgaven en de vertaling naar beheer.

3.3 Inspectie en monitoring

Technische kwaliteit

Bosplantsoen vakken worden minimaal één keer per 5 jaar geïnspecteerd op de technische kwaliteit. Aan de hand van de inspectie door de toezichthouder natuurlijke beplantingen en de aannemer wordt bepaald of ingegrepen moet worden in de plantvakken. Op basis van het resultaat van de inspectie wordt er een deelopdracht gemaakt door de directievoerder van het bestek Natuurlijke beplanting.

Eindbeeld

Voor eindbeeld vindt geen aparte inspectie plaats. Hier wordt op gelet tijdens reguliere werkzaamheden. Dit wordt door de toezichthouder in de gaten gehouden.

CROW-beeldkwaliteit

De monitoring van de kwaliteit vindt plaats met een beeldschouw (maandelijks) en een beleidsschouw (1x per jaar). Het schouwen wordt uitgevoerd door gecontracteerde derden. De beeldschouw wordt uitgevoerd conform de schouwsystematiek van het CROW, wat inhoudt dat per schouwrondte steekproefsgewijs meetvakken worden geselecteerd. Binnen deze meetvakken vindt de schouw van o.a. de natuurlijke beplantingen plaats. De beleidsschouw vindt plaats op ongeveer 290 meetpunten verdeeld over de gemeente zodat een consistente beoordeling ontstaat.

Door middel van de maandelijkse beeldschouw kan de beheerder beoordelen of de aanpak werkt. Door de frequentie zijn trends doorheen het jaar goed te volgen. Het doel van de maandelijkse beeldschouw is ook om te controleren of de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden voldoen aan de gewenste kwaliteit en om, indien nodig, de aannemer bij te sturen.

Het doel van de jaarlijkse beleidsschouw is met name het jaarlijks verantwoording afleggen aan de raad over de kwalitatieve staat van de openbare ruimte en afwijkingen ten opzichte van de gestelde kwaliteitseisen. De resultaten van de beeldschouw zijn te raadplegen via het [Apptimize Platform](#). Via deze applicatie zijn rapportages in te zien en kunnen analyses worden gemaakt.

Voor het krijgen van een representatief beeld van de kwaliteit worden de resultaten van de maandelijkse beeldschouw meegenomen in de jaarlijkse beleidsschouw. Op deze manier wordt er een completer beeld gegeven richting het bestuur. De resultaten worden in de vorm van een rapportage aangereikt.

De beeldkwaliteit wordt bij natuurlijke beplantingen gemeten door de beeldmeetlat Groen-beplanting-bosplantsoen-overgroei randen verharding of gras. Deze geldt alleen voor de randen van het plantvak, een strook van 1,5 meter. Hierbij wordt niveau B gehanteerd.

3.3.1 Kansen voor overige kwaliteitsmetingen

Eerder in dit beheerplan is gesproken over het versterken van de ecologische kwaliteit en biodiversiteit. Om de potentie van de vegetatie voor flora en fauna te bepalen zou een vorm van kwaliteitsmeting denkbaar en benodigd zijn. Daarvoor is nodig:

- **Duidelijke kaders:** Er is nog niet vastgelegd dat hierop actief te sturen is, daarmee zijn er ook geen duidelijke kaders bekend;
- **Een meetsystematiek:** Er is nog geen meetsystematiek ontwikkeld of bestaande systematiek gekozen om deze meting eventueel uit te voeren;
- **Middelen:** Er zijn mogelijk (aanvullende) financiële middelen nodig om een dergelijke meting uit te voeren.

Deze kwaliteitsmeting is een punt van aandacht en is in ontwikkeling. Hiervoor wordt samengewerkt met de beleidsmedewerker ecologie.

3.4 Onderhoud

3.4.1 Uitgangspunten onderhoud

Het uitgangspunt voor beheer op basis van de opgaven is: met minimaal ingrijpen een stabiele beplanting met een gevarieerde structuur te verkrijgen.

Andere uitgangspunten zijn:

- **Zoveel mogelijk een natuurlijke aanpak.** Dit betekent dat er bij de beplanting, met uitzondering van periodieke dunningen, zo weinig mogelijk wordt ingegrepen. De beplanting kan zich dan zoveel mogelijk volgens de natuurlijke processen ontwikkelen.
- **Verhogen van de variatie en kwaliteit** zodat de biodiversiteit versterkt wordt. Dit kan onder andere door het verwijderen van overheersende soorten, zoals Amerikaanse vogelkers, zodat de soortensamenstelling overeenkomt met de gewenste samenstelling van het beheertype. Een soortenoverzicht van gewenste soorten, van boomvormers tot bollen en zadenmengsels, is te vinden in bijlage 5.
- **Ongewenste soorten periodiek verwijderen.** Het gaat hierbij om soorten als Amerikaanse vogelkers, reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. Voor meer details: zie plan van aanpak 'Invasieve exoten'.
- **Het laten liggen en staan van dood hout** als dat veilig kan, niet direct langs wandel en fietspaden. Dit is verder uitgewerkt in de notitie 'Dood hout'.

3.4.2 Typen onderhoud

In de gemeente Ede definiëren we diverse typen onderhoud. De bepalende kenmerken van deze types staan in figuur 4. Voor natuurlijke beplantingen zijn typen 1 t/m 3 gebruikelijk. Natuurlijke beplantingen worden eeuwigdurend in stand worden gehouden en dus niet worden vervangen aan het einde van de levensduur. Type IV wordt daarom in dit plan verder niet meer behandeld.

Service Onderhoud (SO) - Type I

- Niet gepland onderhoud, met maatregelen die op verzoek van derden worden uitgevoerd.
- Betreft bijvoorbeeld: het oplossen van wensen en klachten na meldingen, het repareren van schades en vernielingen, burgerinitiatieven en dergelijke.
- Financiering vanuit Exploitatie.

Regulier Onderhoud (RO) - Type II

- Gepland onderhoud dat frequent wordt uitgevoerd (periodiek/jaarlijks terugkerend) of betrekking heeft op ingrepen op een klein gedeelte van het object ('klein onderhoud').
- Reiniging en groenonderhoud kennen voornamelijk regulier onderhoud (vegen, maaien, snoeien).
- Tot regulier onderhoud worden ook inspecties en metingen gerekend.
- Door het herhalende karakter verschillen de kosten weinig per jaar. Vergelijkbare termen: dagelijks, klein, correctief of preventief onderhoud.
- Financiering vanuit exploitatie.

Groot Onderhoud (GO) - Type III

- Groter en meer ingrijpende maatregelen op een groot deel van het object. Groot onderhoud is nodig om de verwachte technische levensduur te halen en heeft een lage frequentie (na een lange gebruiksduur).
- Groot onderhoud wordt projectmatig gepland.
- De kosten verschillen hierdoor sterk per jaar.
- Financiering vanuit exploitatie, reservering of voorziening.

Vernieuwing - Type IV

- Het totaal vernieuwen van een object aan het einde van de levensduur. Essentieel is dat de inrichting en functie van het object niet gewijzigd wordt.
- Vergelijkbare termen renovatie, rehabilitatie, vervanging.
- Financiering vanuit Investerings/krediet, externe financiering, reservering of voorziening.

Herinrichting - Type V

- Het vernieuwen van een object met een gewijzigde inrichting en/of functie. Feitelijk is er dan sprake van een nieuwe openbare ruimte.
- Herinrichting gaat verder dan de technische instandhouding en is dus géén beheer en onderhoud.
- Financiering vanuit investering/krediet, externe financiering.

Figuur 4. Overzicht van de onderhoudstypen in de gemeente Ede.

Voor natuurlijke beplantingen voeren we per type het volgende onderhoud uit:

3.4.3 Type I (Service Onderhoud)

Het serviceonderhoud bestaat uit niet gepland onderhoud na bijvoorbeeld klachten/meldingen van inwoners, uit schade of calamiteiten zoals storm of vandalisme. De melding komt binnen via het serviceplein of via wijkbeheer. Afhankelijk van de melding wordt deze opgelost door het serviceteam of de groenaannemer.

3.4.4 Type II (Regulier Onderhoud)

Dit type onderhoud wordt gedaan om mogelijke overlast, door bijvoorbeeld overgroei, te voorkomen. Het huidige onderhoud bestaat uit het jaarlijks uitmaaien van de randen (1 tot 2 meter) en zo de overgroei van bramen en opslag langs de voet- en fietspaden weg te halen. Ook het jaarlijks verwijderen van één- en tweejarige houtige opslag langs de randen van het hele plantvak en het verwijderen van zwerfvuil valt onder dit type onderhoud. Ook de inspecties vallen onder regulier onderhoud. Als richtlijn wordt er aangehouden dat ongeveer 20% van het areaal per jaar geïnspecteerd wordt op technische kwaliteit.

3.4.5 Type III (Groot Onderhoud)

Dit onderhoud zorgt ervoor dat een natuurlijk plantvak haar verwachte levensduur haalt. Een vak komt gemiddeld 1x per 5 jaar aan bod. Dit wordt gedaan door dunnen en terugzetten. Bij beide worden heesters afgezaagd, maar met een ander doel en andere systematiek:

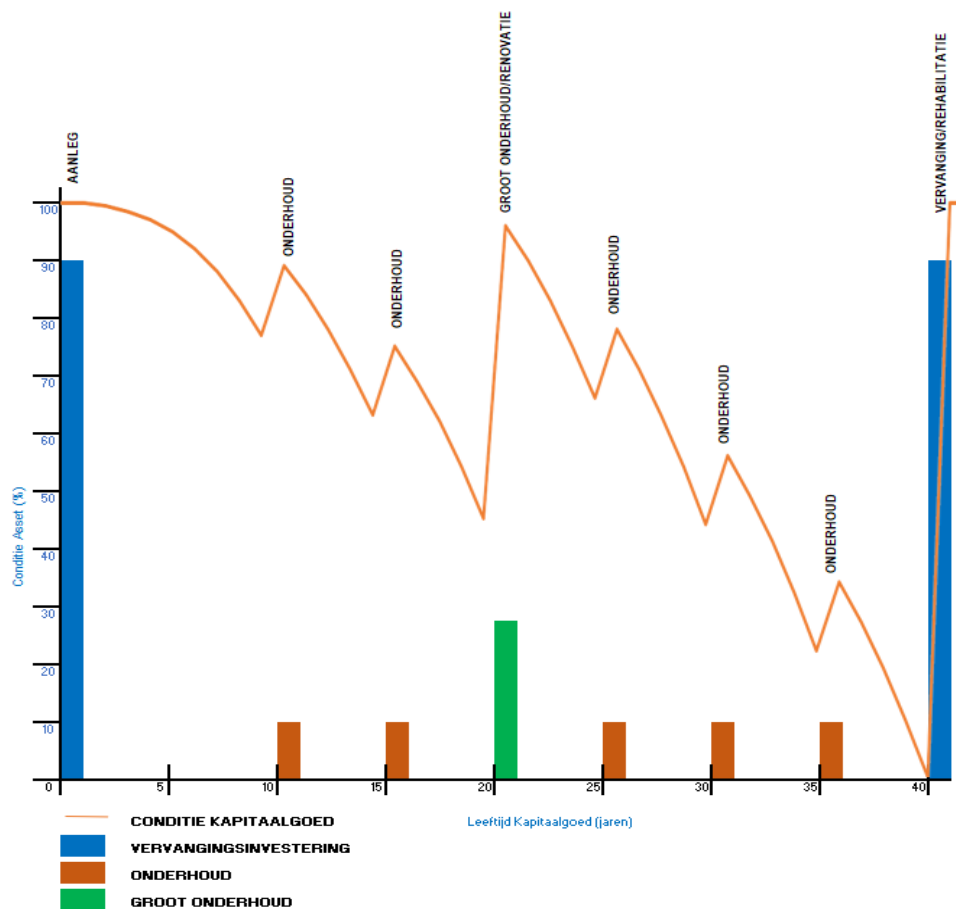
- **Dunnen** is het selectief wegnemen van een deel van de beplanting (bijvoorbeeld door middel van afzetten) om de overige beplanting in het plantvak meer ruimte te geven. Deze andere heesters kunnen dan uitgroeien tot hun natuurlijke habitus. Vaak zijn plantvakken bij aanleg heel dicht beplant om snel een mooi gesloten beeld te hebben. Er kan dan verdringing ontstaan, met slecht ontwikkelde heesters tot gevolg. Door te dunnen komt er meer ruimte beschikbaar voor groei van de heesters die blijven staan en ontwikkelen deze zich beter.
- **Terugzetten** is een verjongingsmaatregel. Door heesters met een verminderde conditie kort af te zagen zullen deze weer opnieuw uit gaan lopen. Er wordt nooit een heel plantvak in één keer teruggezet, dit gebeurt in fases.

Deze acties worden ook uitgevoerd om overgroei buiten het plantvak te voorkomen. Doordat er altijd delen blijven staan van het plantvak vindt er als vanzelf een soort fasering plaats, wat ecologische voordelen biedt. Ook het aanplanten van nieuwe inheemse struiken om de lege plekken in het vak op te vullen kan onder dit type onderhoud vallen. Het bestrijden van ziekten en plagen valt ook onder groot onderhoud.

Bij groot onderhoud wordt altijd een ecooloog betrokken om aan te geven onder welke voorwaarden gewerkt dient te worden.

3.5 Manier van plannen

In figuur 5 is zichtbaar wanneer in de levenscyclus van kapitaalgoederen regulier onderhoud (type II), groot onderhoud (type III) en vernieuwing (type IV) plaatsvinden. Door regelmatig onderhoud en groot onderhoud te plegen, wordt de levensduur van de kapitaalgoederen verlengd. Voor natuurlijke beplantingen geldt hetzelfde principe als in figuur 5: door regelmatig onderhoud te plegen kan de beplanting tot wasdom komen en boomvormers uitgroeien tot volwassen bomen. De frequentie van het onderhoud is echter anders dan in figuur 5: een boom zal niet na 40 jaar vervangen worden maar zo lang mogelijk gehandhaafd worden.

Figuur 5. Een voorbeeld van onderhoud in de levenscyclus van kapitaalgoederen.

3.5.1 Niet planbaar onderhoud

Service-onderhoud (type I) is niet planbaar. Voor de kosten van type I onderhoud is een percentage opgenomen in de maatregelpakketten dat is gebaseerd op historische ervaringen. De vakbeheerder houdt de kosten in de gaten om te monitoren of dit percentage voldoet. De kosten kunnen worden beïnvloed door bijvoorbeeld uitbreiding van het areaal, of meer noodzakelijk service-onderhoud door achteruitlopende kwaliteit of relatief oud areaal.

3.5.2 Planbaar onderhoud

Zowel onderhoud type II als type III is planbaar. Regulier onderhoud (type II) keert jaarlijks terug. Hiervoor stelt de beheerder een jaarlijkse planning op. Groot onderhoud (type III) vindt niet jaarlijks in een vak plaats. Voor dit type onderhoud wordt een meerjarenplanning opgesteld.

De manier waarop de planning voor deze typen onderhoud tot stand komt, is als volgt:

Type II (Regulier onderhoud)

Hiervoor maken we een jaarplanning voor de onderhoudspercelen die worden onderhouden. De jaarplanning is nu als volgt.

Werkzaamheden	Planning
Uitmaaïen randen en snoeien overgroei	Uitvoering eerste ronde juni / juli, tweede ronde in september / oktober

Tabel 4. Jaarplanning regulier onderhoud.

Type III (Groot onderhoud)

Op basis van de inspecties wordt dunnen en terugzetten ingepland. Daarnaast komt tijdens het type II werk soms ook de noodzaak voor type III werk naar boven, dat in het juiste seizoen wordt opgepakt. Op dit moment wordt dit type onderhoud gepland naar inzicht van beheerder en toezichthouder, niet volgens een vastgesteld plan. Het is de wens om dit meer planmatig aan te pakken, zodat er inzicht is in wat de toekomstige onderhoudswerkzaamheden zijn. Bijvoorbeeld welke wijken of vlakken er in het komende jaar gedaan gaan worden. In de aanbestedingsprocedure voor de nieuwe onderhoudscontracten wordt dit als voorwaarde meegenomen.

Werkzaamheden	Planning
Dunnen en terugzetten	Uitvoering begint in november / december. Moet half maart afgerond te zijn (voor broedseizoen).

Tabel 5. Jaarplanning regulier onderhoud.

Maatregelen die projectmatig moeten worden uitgevoerd, worden aangeleverd voor de integrale planning; zie 3.5.3.

3.5.3 Type IV (vernieuwing)

Natuurlijke beplanting behoeft geen vernieuwing. Door groot onderhoud uit te voeren kan het areaal in stand gehouden worden.

3.5.4 Integrale planning van groot onderhoud en vernieuwing

De planning van groot onderhoud gebeurt waar mogelijk integraal. Jaarlijks wordt een door de organisatie breed gedragen en op elkaar afgestemd uitvoeringsprogramma (UVP) gemaakt. De twee belangrijkste doelen daarbij zijn kostenefficiëntie en het beperken van de overlast voor inwoners. Vakbeheerders leveren hun meerjarenplanningen aan, die in de Kaart Integrale Programmering (KIP) over elkaar worden gelegd om integrale projecten te identificeren.

Natuurlijke beplanting is niet leidend voor de integrale programmering en er wordt geen meerjarenplanning aangeleverd voor de KIP. Wanneer binnen integrale projecten ook werk aan natuurlijke beplanting wordt meegenomen, wordt de beheerder betrokken bij de planning en kostenramingen.

4 Beheerorganisatie

In dit hoofdstuk wordt de beheerorganisatie beschreven. Er wordt inzichtelijk gemaakt hoe het beheerproces in elkaar zit, met informatiebeheer wordt omgegaan, de organisatie is opgebouwd en van welke contracten gebruik wordt gemaakt en waaruit dit betaald wordt. Communicatie en participatie vormt ook een belangrijk thema in dit hoofdstuk, dit betreft ook de omgang met klachten en meldingen.

4.1 Organisatie

De afdeling Programmering richt zich op de duurzame instandhouding van de openbare ruimte, door middel van een planmatige aanpak van beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Vanuit natuurlijke beplantingen ligt de focus op regulier onderhoud en groot onderhoud (type II en III). Hier bevindt zich het eigenaarschap voor het beheer van de openbare ruimte.

Binnen de afdeling houdt men zich bezig met sturen, plannen en programmeren van het beheer van de openbare ruimte. De nadruk ligt op het uitvoeren van technische of specialistische taken om de bestaande openbare ruimte in stand te houden en te onderhouden.

De uitvoering wordt door de beheerders getoetst aan kaders, besluiten, kwaliteitsnormen en protocollen die gelden voor het beleidsterrein. Binnen de afdeling ligt de algehele verantwoordelijkheid voor de inzet van de beheerbudgetten. Voor het product natuurlijke beplanting is de beheerder ook de budgethouder.

4.2 Informatiebeheer

Voor een goed geolied beheerproces zijn kwalitatief goede areaalgegevens een eerste vereiste. Momenteel maken wij voor het beheer van de gegevens voor de discipline natuurlijke beplantingen gebruik van het programma GeoVisia. De in 2.1 genoemde beheergroepen van natuurlijke beplanting zijn nog niet aangepast aan het IMBOR-gegevensmodel dat we hanteren in het gegevensbeheer. De vertaling hiervan is een opgave, zie 3.2.

Beheersysteem	Wat leggen we vast?	Wie werkt dit bij?
GeoVisia	Type, type (extra) gedetailleerd Hoeveelheid (m ²) Locatie Jaar van aanleg Eigenaar Beheerder Onderhoudsplichtige Beheermaatregel	De databeheerder verwerkt de areaalgegevens vanuit het inrichtingsplan in de paspoorten van de vakken natuurlijke beplanting. Toevoegingen, omvormingen of andere aanpassingen worden ook door de databeheerder verwerkt.

Tabel 6. Uitgangspunten gegevensbeheer.

4.3 Uitbesteding

Afdeling Programmering is opdrachtgever voor al het onderhoud in de openbare ruimte, dat blijkt ook uit tabel 8. In dezelfde tabel is opgenomen wie optreedt als opdrachtnemer en binnen welke contractvorm deze rolverdeling is geborgd.

Onderhoudstype	Opdrachtgever	Opdrachtnemer	Contractvorm
Type I	Programmering	Onderhoud en Service	Intern vastgelegde werkafspraken
Type II	Programmering	Aannemer	RAW-contract
Type III	Programmering	Aannemer	RAW-contract
Type IV	Programmering	IBE	RAW-contract
Type V	Beleid of programma	IBE	Per project bepaald

Tabel 7. Rolverdeling en contractvorm per type onderhoud.

4.3.1 Uitvoering

De afdeling Programmering is voor zowel het service onderhoud (type I), als voor het regulier en groot onderhoud (type II en III) opdrachtgever voor de afdeling Onderhoud en Service. Zie ook tabel 9.

De beheerders van Programmering zorgen ervoor dat er contracten, bijbehorende aannemers en budgetten beschikbaar zijn voor de verschillende onderhoudstypen (type II, III). Afdeling Onderhoud en Service is hiervan de opdrachtnemer. Zij zijn vervolgens verantwoordelijk voor de uitbesteding van het werk.

Een deel van het regulier onderhoud maakt onderdeel uit van het contract Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met ACV-BOR. Het overige type II (reguliere onderhoud) en type III (groot onderhoud) van natuurlijke beplanting wordt uiteindelijk uitbesteed d.m.v. een RAW-contract aan derden. Uitzonderingen zijn de opgaven die als los project invulling krijgen. Hiervoor vindt veelal een aparte aanbesteding plaats.

Type	Maatregelen	Contract	Opdrachtgever	Opdrachtnemer
I	Klachten en meldingen	N.v.t.	PROG; Beheerder	O&S; Directievoerder en toezichthouder
II	Maaien randen plantvakken, maaien één en tweejarig opslag in plantvak	RAW contract	PROG; Beheerder	O&S; Directievoerder
	Verwijderen zwerfvuil	DVO	PROG; Beheerder	O&S; Directievoerder
	Inspecties	Diverse	PROG; Beheerder	Derden
III	Dunnen en terugzetten van de inheemse heesters en boomvormers Incidenteel doorplanten met inheemse heesters op de open plekken	RAW contract	PROG; Beheerder	O&S; Directievoerder

Tabel 8. Overzicht van type werkzaamheden, contractvorm en rolname.

Controle flora en fauna

Voldoen aan de voorwaarden voor natuurbescherming in de Omgevingswet is een voorwaarde voor gunning van een onderhoudscontract aan een aannemer. De controle of een aannemer daadwerkelijk de gevraagde inspectie op flora en fauna uitvoert geschiedt door schriftelijke rapportage op de dag van de uit te voeren werken. De voorwaarden waaraan deze rapportage moet voldoen moeten nog opgesteld worden, hier wordt aan gewerkt. De gestelde voorwaarden uit de Omgevingswet zijn hierbij leidend. De toezichthouder / directievoerder is verantwoordelijk voor deze controle.

4.4 Communicatie en participatie

4.4.1 Participatie

De gemeente Ede vindt de betrokkenheid van de inwoners bij de openbare ruimte belangrijk. De gemeente wil ruimte bieden aan initiatieven en deze worden ondersteund en gestimuleerd. Participeren kan op verschillende manieren maar gebeurt zorgvuldig en met respect voor elkaars belangen en rollen (zie *Visie Openbare Ruimte (VOR) 2016*).

Natuurlijke beplantingen komen zelden in aanmerking voor bewonersparticipatie. Dit type groen vraagt om een specifiek beheer, met groot uitgroeïende inheemse heesters en boomvormers. De werkzaamheden die in het kader van bewonersparticipatie uitgevoerd worden sluiten hier vaak niet bij aan. Ook is de ervaring dat er verschillen van mening zijn over het gewenste eindbeeld. De gemeente is bereid om mee te denken over hoe natuurlijke beplantingen meer bekendheid en waardering gegeven kunnen worden onder bewoners. Een voorbeeld hiervan zou het uitbreiden van het thema eetbare beplanting kunnen zijn.

4.4.2 Communicatiestrategie

Een goede en duidelijke communicatie over beheer en maatregelen is erg belangrijk. Dit zorgt voor begrip en voorkomt klachten en meldingen. Het is zaak om dit zo toegankelijk mogelijk te houden, zodat een breed publiek hiervan op de hoogte kan zijn. In de communicatie wordt informatie gegeven over wanneer de werkzaamheden plaatsvinden, welke werkzaamheden gedaan worden en waarom. Hierbij wordt aandacht besteedt aan het belang van natuurlijke beplantingen in ecologisch opzicht en hoe het onderhoud hieraan bijdraagt.

Er zijn verschillende methoden die hiervoor worden gehanteerd. De manier van communiceren verschilt per type onderhoud.

Regulier onderhoud

De reguliere onderhoudswerkzaamheden aan natuurlijke beplantingen worden niet gecommuniceerd. Dit zijn werkzaamheden die frequent worden uitgevoerd en beperkt invloed hebben op de omgeving. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld het maaien van bramen of andere ongewenste kruiden langs de randen van plantvakken. De aannemer kan als het voor het uitvoeren van de werkzaamheden praktisch is, de bewoners voorafgaand per brief informeren.

Groot onderhoud

Omdat het groot onderhoud meer ingrijpende maatregelen betreft beoordelen we per situatie of het van toegevoegde waarde is om bewoners te informeren. Indien we vooraf informeren,

gebeurt dit normaal gesproken per brief, huis-aan-huis bezorgd. We geven uitleg over de maatregel, de uitvoerperiode van werkzaamheden en eventuele overlast. Soms wordt ook een actie van bewoners gevraagd, zoals het tijdelijk elders parkeren van de auto.

Er zijn ook groot onderhoud-maatregelen die over een groter gebied binnen de gemeente plaatsvinden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een meer algemeen communicatiemiddel om een groter publiek te bereiken. In samenwerking met de afdeling Bestuur en Communicatie wordt er in dat geval een artikel opgesteld met daarin informatie over de werkzaamheden, het doel, contactpersoon vanuit de gemeente en de planning. Het artikel wordt vervolgens gepubliceerd op de gemeentelijke internetpagina, de gemeentekrant Ede-stad en de sociale media.

4.4.3 Klachten en meldingen

Inwoners kunnen klachten of meldingen doen bij de afdeling Publiekszaken van de gemeente Ede. Dit kan telefonisch door te bellen naar het nummer 14 0318 of digitaal een melding te maken op de gemeentelijke internetpagina. <https://www.ede.nl/aanvragen-en-regelen/melding-of-klacht-openbare-ruimte>.

De medewerkers van deze afdeling zorgen ervoor dat de klacht of melding op de juiste plaats in de organisatie terecht komt. Voor het product natuurlijke beplantingen is dat in eerste instantie de afdeling Onderhoud en Service (OnS). Een klacht/melding die toe te schrijven is aan type I service-onderhoud komt terecht bij de werkleider service, die vervolgens het serviceteam aanstuurt om deze op te pakken.

Meldingen en klachten die betrekking hebben op het regulier-, groot onderhoud of vernieuwing komen terecht bij de toezichthouder natuurlijke beplantingen. Deze beoordeelt de klacht/melding en pakt het op met de directievoerder, en eventueel de aannemer. Wanneer de toezichthouder en directievoerder verdere informatie nodig hebben of er zelf niet uitkomen, dan wordt er advies gevraagd aan de beheerder van het product vanuit afdeling Programmering. Maar het aanspreekpunt en contact met de bewoners blijft een taak vanuit afdeling OnS. Op die manier wordt voorkomen dat vragen in de organisatie blijven hangen. Een ander voordeel van deze werkwijze is dat inwoners communiceren met dezelfde ambtenaar. Zo wordt het overzicht bewaard en kan een eenduidig antwoord worden gegeven.

Bijlagen

Bijlage 1: Kaders wet- en regelgeving

Omgevingswet, natuurbescherming (besluit activiteiten leefomgeving, hoofdstuk 11)

Het besluit activiteiten leefomgeving (onderdeel van de Omgevingswet) helpt om met respect om te gaan met de biodiversiteit en de natuur. Biodiversiteit omvat onder andere de variatie aan dier- en plantensoorten die zorgt voor een gezonde leefomgeving. Een sterke en gevarieerde natuur zorgt voor (schoon) drinkwater en is bovendien beter bestand tegen hitte, droogte en andere gevolgen van klimaatverandering.

Daarom is het belangrijk dat we ook op gemeentelijk niveau maatregelen treffen om biodiversiteit te behouden en te beschermen. Voor het dagelijks beheer en onderhoud van natuurlijke beplantingen betekent dit:

- Bij plannen en uitvoeren van werkzaamheden handelen conform van toepassing zijnde [gedragscode Bestendig beheer van Stadswerk](#) (meest recente versie).
- Borgen dat medewerkers voldoende zijn opgeleid om, gelet op hun functie en type werkzaamheden, genoemde gedragscode op een juist manier toe te passen.
- In het broedseizoen zoveel mogelijk (snoei) werkzaamheden beperken. Indien werkzaamheden nodig zijn dan voorafgaand extra maatregelen nemen, zoals bijvoorbeeld een ecologische check uitvoeren, conform gedragscode.
- Schuilgelegenheid bieden in plantvakken in de winterperiode. Een voorbeeld hiervan is het laten liggen van blad in de plantvakken.
- Beschermde plantensoorten laten staan in plantvakken bij onderhoudswerkzaamheden.

Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

De Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) regelt de toelating, het op de markt brengen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, ook wel chemische bestrijdingsmiddelen genoemd.

Binnen de gemeente Ede is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in het reguliere onderhoud van de openbare ruimte in beginsel *niet* toegestaan. Voor de natuurlijke beplantingen betekent dit specifiek dat:

- Gebruik van chemisch bestrijdingsmiddelen tegen ongewenste en/of woekerende kruiden in plantvakken niet zijn toegestaan.
- Er geen chemische gewasbeschermingsmiddelen mogen worden toegepast tegen ziekten en plagen in beplantingen.

Bijlage 2: Toelichting per beleidskader

Er is vanuit beleidsdoelstellingen geen extra budget beschikbaar gesteld voor het beheer van natuurlijke beplanting. Onderstaande kaderstellingen voor het beheer van natuurlijke beplantingen en de vertalingen naar de bijdrage die vanuit natuurlijke beplantingen kunnen worden geleverd, betreffen daarom altijd kostenneutrale bijdragen waar dat kan worden ingepast.

Enkele van de beleidskaders krijgen in deze bijlage een toelichting.

Visie Openbare Ruimte (2016)

De “Visie Openbare Ruimte” (VOR) is een ambitiedocument met concrete uitwerkingen voor de te realiseren onderhoudsniveaus. In de visie ligt de nadruk op een aantal ambities en doelstellingen. In de volgende tabel is per ambitie een vertaling gemaakt naar wat dit betekent voor natuurlijke beplantingen.

Ambitie / doelstelling	Vertaling naar natuurlijke beplantingen
Waarborgen basiskwaliteit, met duurzaamheid als randvoorwaarde: basisniveau in onderhoud met accenten, (verkeers) veiligheid en toegankelijkheid, klimaatbestendigheid en klimaatadaptatie en gezondheid.	• Klimaatadaptatie: bijdrage leveren aan het vinden van antwoorden op klimaat gerelateerde vraagstukken, zoals natuurlijke beplanting bestendiger maken voor extreme weersinvloeden en de effecten van langdurige droogte en extreme neerslag. • Beheerbaarheid: zo gemakkelijk en kosteneffectief onderhouden van natuurlijke beplantingen. • Duurzaamheid: richten op instandhouding voor langere periode bij inrichting en beheer. Verminderen milieubelasting door materiaalgebruik en keuze beheermaatregelen.
Versterken sociale structuur en uitmuntend lokaal woonklimaat: participatie en betrokkenheid, intensivering van het gebruik, functiemenging en ontmoeten en verbinden. <i>Om eenduidigheid te krijgen in de manier van participeren en de mogelijkheden voor eigen initiatieven is een regiekaart opgesteld. In de kaart worden drie regieniveaus erkent: laag, middel en hoog.</i>	• Laag regieniveau: bewoners en bedrijven krijgen meer ruimte voor initiatieven. De gemeente faciliteert en stimuleert. Dat kan bijvoorbeeld zijn het in eigen onderhoud nemen van een plantsoen of meepraten bij de inrichting van de openbare ruimte. • Middel regieniveau: de gemeente heeft de regie en stelt randvoorwaarden. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces, waarbij de inbreng van belanghebbende meegenomen wordt bij het bepalen van de inrichting van de openbare ruimte. • Hoog regieniveau: de inbreng van eigen initiatieven is beperkt en de gemeente stelt de eisen ten aanzien van beheer en onderhoud. De gemeente heeft een duidelijke regiefunctie.
Versterken aantrekkelijkheid voor nieuwe vestigers (bedrijven en bewoners): een herkenbare ruimtelijke (hoofd)structuur, verkeerskwaliteit, bereikbaarheid en lokale identiteit;	• Vergroening: versterken van de groen blauwe structuren. • Ruimtelijke samenhang: een herkenbare identiteit en karakteristieken van de dorpen. In beplantingskeuze meer richten op cultuurhistorie en ecologie van een bepaald gebied.

Versterken aantrekkelijkheid voor bezoekers: een hoogwaardig karakter van de Edese 'parels' met goede verbindingsmogelijkheden.	• Belevingskwaliteit: het beeld van de natuurlijke beplantingen voldoet aan de kwaliteitseisen. • Integraliteit: er wordt gebruik gemaakt van zorgvuldige integrale processen voor inrichting en beheer. • Voedsel: de beplanting draagt bij aan het versterken van de regionale food-identiteit.
---	---

Groenbeleid gemeente Ede (2020)

Doel van dit beleid is het verbinden van groen aan blauw (water), waardoor integraal sturing gegeven kan worden aan een toekomstbestendige groenblauwe koers. Voor de natuurlijke beplantingen betekent dit:

- Ruimte voor groen als gebiedsgerichte opgave;
- Sturen op divers en klimaatbestendig groen;
- De bijdrage van natuurlijke beplantingen aan de groenstructuur als klimaatbestendige oplossing;
- Optimaliseren van groen in de kernen;
- Participatie bij het wijk- en buurtgroen.

Programma Biodiversiteit (2019)

Doel van dit programma is het behouden, herstellen en versterken van de algehele biodiversiteit in de gemeente Ede. Natuurinclusief ontwerpen wordt de norm. De bedoeling is dat ook de natuurlijke beplantingen hieraan gaan bijdragen. Dit betekent dat in inrichtingsplannen gericht wordt ingezet op soorten en structuren die bijdragen aan een verbetering van de biodiversiteit. Voorbeelden hiervan zijn het toepassen van soorten die voedsel leveren of schuilgelegenheid bieden aan insecten en bijen. Ook het werken met gebiedseigen soorten en autochtoon plantmateriaal valt hieronder.

In het beheer van natuurlijke beplantingen wordt gestuurd op het uitvoeren van werkzaamheden in specifieke periodes, met als doel flora en fauna zoveel mogelijk ontzien. Een voorbeeld hiervan is het beperken van dunningen in het voorjaar zodat broedende vogels niet verstoord worden.

Voedsel Dichtbij (2023)

Het doel van Voedsel Dichtbij is om te komen tot bouwstenen en afspraken voor de praktijk, zodat meer initiatieven zich kunnen ontwikkelen en om uiteindelijk toe te werken naar een situatie waarin voedsel dichtbij, zichtbaar en bereikbaar is voor iedereen in Ede. Om het groeiproces van voedsel zichtbaarder te maken wil de gemeente Ede écht zorgen voor meer voedsel initiatieven en eetbaar groen in de wijken.

Voor de natuurlijke beplanting betekent dit dat er in inrichtingsplannen wordt ingezet op de toepassing van eetbare soorten. Dit kan in de reguliere plantvakken natuurlijke beplanting, maar ook in de vorm van voedselbossen. Dit kan invloed hebben op de manier van beheren omdat vruchtdragende soorten deels andere onderhoudsmaatregelen nodig hebben.

Omgevingsvisie Ede 2040 Dierbaar, Duurzaam, Dynamisch

De Omgevingsvisie is bedoeld als inspiratiebron voor de samenwerking met als doel: een Ede waar het ook in 2040 goed wonen, werken en leven is. De omgevingsvisie beschrijft de toekomst voor de leefomgeving van gemeente Ede voor de periode tot 2040 met 3 sleutelbergrappen:

- Dierbaar: omdat het gaat om leefbaarheid en samenleven. Ede is krachtig in haar sociale verbanden en gemeenschapszin.
- Duurzaam: omdat het gaat om de kwaliteit van de leefomgeving. We willen duurzaam omgaan met onze leefomgeving. Rentmeesterschap is dan een term die bij Ede past.
- Dynamisch: omdat het gaat om een stevige economische ontwikkeling met kansen voor iedereen en levendigheid.

Bijlage 3: Streef- en eindbeelden beheergroepen natuurlijke beplantingen

Streefbeeld beheergroep:

Houtwal

Beschrijving / beeld: Een hoger liggende grondwal (wallichaam) met vaak aan weerszijden een greppel, met een beplanting van opgaande bomen kenmerkend voor de zandgronden. De houtwal is oorspronkelijk bedoeld als vee/wildkering. Eventueel aangevuld met mantel en zoom van inheemse heesters.

Soorten / voorwaarden sortiment: Inheems. Diverse soorten. Hoofdsoort: Eik, soms beuk. Begeleidende soorten: lijsterbes, meidoorn, ruwe berk, etc.

Basiskwaliteit: 25 m. breed, dichte ondergroei met kleine bomen en heesters zoals lijsterbes, meidoorn, Gelderse roos, etc.

Streefkwaliteit: 35 m breed met mantel en zoom

Beheer:

Werkzaamheden: Dunnen, terugzetten en maaien. Eens per 10 jaar gefaseerd terugzetten met overstaanders (enkele exemplaren die blijven staan als zaadbron voor natuurlijke verjonging). Bomen worden individueel beheerd vanuit het boom onderhoud contract, het gefaseerd terugzetten van bomen alleen wenselijk als de bomen jonger zijn dan 20 jaar. Inheemse heesters alleen dunnen als er een éézijdig beeld gaat ontstaan door teveel boomvormende heesters, of storende heesters zoals Amerikaanse vogelkers.

De inheemse kruidenlaag één keer per 3 jaar gefaseerd afmaaien en opruimen, bramen en brandnetels afmaaien als deze gaan overheersen. Dit altijd gefaseerd uitvoeren zodat er altijd een bepaalde dekking van de mantel en zoom blijft bestaan.

Uitvoeringsmoment: Werkzaamheden in de houtwal mogen alleen buiten het broedseizoen plaats vinden. Zoveel mogelijk gefaseerd beheer. Dunningswerkzaamheden zoveel mogelijk vanaf september tot eind december uitvoeren. Voorafgaande aan de werkzaamheden altijd een ecologische check uit laten voeren.

Streefbeeld beheergroep:

Houtsingel

Beschrijving / beeld: Lijnvormig landschapselement zonder wallichaam met vaak aan één zijde een greppel. Met een beplanting van opgaande bomen of knotbomen. Eventueel aangevuld met mantel en zoom van inheemse heesters en kruiden.

Soorten / voorwaarden sortiment: Zomereik, zwarte els, es, geoorde of grauwe wilg, meidoorn, lijsterbes en vaak ook een aantal knotelzen en knotwilgen.

Basiskwaliteit: 5 m. breed, bomen en inheemse heesters zoals lijsterbes meidoorn, hulst, hazelnoot, Gelderse roos etc. Deze zorgen voor een gevarieerde ondergroei.

Streefkwaliteit: Zo breed als mogelijk is, met een gevarieerde ondergroei van inheemse heesters en ruigtekruiden.

Beheer:

Werkzaamheden: Terugzetten en maaien. Bomen worden individueel beheert vanuit het beheerplan bomen en het boomonderhoudcontract. Knotelzen worden één keer per 6 jaar geknot, knotwilgen worden één keer per 3 jaar geknot. Eens in de 10 jaar kan er gekozen worden om gefaseerd een aantal bomen terug te zetten, deze bomen mogen niet ouder zijn dan 20 jaar. Dunnen van de inheemse struiken als er één soort gaat overheersen, of als er niet meer voldoende licht voor de kruidlaag beschikbaar is.

Uitvoeringsmoment: Terugzetten en knotten van de bomen uitvoeren vanaf september tot eind december. Uitmaaien van de kruidlaag langs verhardingen: één keer per jaar, bij voorkeur in september/oktober. Het gefaseerd uitmaaien langs de zijde van de greppel niet vaker dan één keer per 3 jaar.

Streefbeeld beheergroep:

Takkenril

Beschrijving / beeld: Een takkenril is een wal van takken van maximaal 1.2m hoog en dient om insecten, vogels en zoogdieren een plek te geven om te schuilen

Soorten / voorwaarden sortiment: . N.v.t.

Basiskwaliteit: Een takkenril bestaat uit houten palen om de 1.5m van 1.8m lang +/- 0.6m in de grond, een tweede rij, palen op 1.5m van de 1^e rij en daartussen een ruimte opgevuld met gesnoeide takken.

Streefkwaliteit: Buigzame takken van bijv. wilg kunnen dienen om deze tussen de palen door te vlechten om zo een stevige en strakke takkenril te krijgen. De takkenril is zoveel mogelijk oost - west gericht, zodat een zon en schaduwkant ontstaat.

Beheer:

Werkzaamheden: Als door vertering de takkenril langzaam lager wordt kan deze aangevuld worden met nieuwe gesnoeide takken.

Uitvoeringsmoment: Werkzaamheden uitvoeren buiten het broedseizoen.

Streefbeeld beheergroep:

Hakhoutbosje

Beschrijving / beeld: Een plantvak wat bestaat uit boom- struikvormers, deze worden met een regelmaat afgezaagd (teruggezet) op kniehoopte (0,45m)

Soorten / voorwaarden sortiment: Inheemse boom en struikvormers zoals eik, es, berk, hazelaar, wilg of els. Met een onderbegroeiing van inheemse kruiden.

Basiskwaliteit: In gemeente Ede vaak in plantvakken met eik, els, hazelaar welke onder de hoogspanningskabels liggen.

Streefkwaliteit: Zorgen dat er voldoende afstand ten opzichte van de hoogspanningskabels en de beplanting blijft. Bomen en inheemse heesters terugzetten op kniehoopte zodat deze weer opnieuw uit kunnen lopen. Afstand van hoogspanningskabel tot beplanting >5m. Wordt de afstand kleiner dan weer opnieuw terugzetten.

Beheer:

Werkzaamheden: Eén keer per 5 jaar terugzetten, takken verwerken tot takkenrillen in het plantvak.

Uitvoeringsmoment: Werkzaamheden uitvoeren van september tot eind december.

Streefbeeld beheergroep:

Bosje of bosschage

Beschrijving / beeld: Een houtopstand met opgaande bomen waar geen hakhoutbeheer plaats vindt. In het bosje kan ook een struik- en kruidlaag aanwezig zijn.

Soorten / voorwaarden sortiment: Eik, berk, els, acacia, esdoorn, tamme kastanje. Struiklaag kan bestaan uit vlier, krent, hazelaar, Gelderse roos, sleedoorn etc.

Basiskwaliteit: Een bos met opgaande bomen, soms van één soort, met een strooisel laag van afgefallen blad, langs de rand een mantel en zoom van inheemse heesters en ruigtekruiden.

Streefkwaliteit: Een bos met verschillende soorten zoals eik, berk, esdoorn en spontaan opkomende soorten zoals els en wilg. Op de open gemaakte plekken (door dunning), een mantel en zoom van inheemse heesters en ruigtekruiden.

Beheer:

Werkzaamheden: De laanbomen worden individueel beheert vanuit het boomonderhoudcontract. In de Zoom: Jaarlijks één derde deel van de lengte de zoom tot aan de aanwezige mantel maaien, afharken en opruimen. In de Mantel: Om de drie jaar de buitenste rij één en tweejarige zaailingen eruit trekken of eruit steken(bomen) oudere zaailingen afmaaien en opruimen.

De bosvakken maximaal één keer per 5 jaar dunnen en uitmaaien. Een deel van het vrij komend hout kan gebruikt worden voor het maken van takkenrillen.

Uitvoeringsmoment: Dunningswerkzaamheden uitvoeren van september tot eind december. Maaiwerkzaamheden alleen nodig als er verharding aan het bosje grenst. Maaiwerk uitvoeren in september/oktober.

Streefbeeld beheergroep:

Bosje met kruidenlaag en zoom

Beschrijving / beeld: Een houtopstand met opgaande bomen waar geen hakhoutbeheer plaats vindt. In het bosje kan een struik- en kruidlaag aanwezig zijn.

Soorten / voorwaarden sortiment: Eik, berk, els, acacia, esdoorn, tamme kastanje. De struiklaag kan bestaan uit vlier, krent, hazelaar, Gelderse roos etc.

Basiskwaliteit: zie voorstel Bosje of bossage

Streefkwaliteit: zie voorstel bosje of bossage

Beheer:

Werkzaamheden: Zie voorstel Bosje of bossage. Bomen worden individueel beheert vanuit het boom onderhoud contract. In de Zoom: Jaarlijks één derde deel van de lengte de zoom tot aan de aanwezige mantel maaien, afharken en opruimen. In de Mantel: Om de drie jaar de buitenste rij één en tweejarige zaailingen eruit trekken of eruit steken(bomen) oudere zaailingen afmaaien en opruimen.

Eén keer per 5 jaar dunnen en uitmaaien. Een deel van het vrijkomende hout kan gebruikt worden voor het maken van takkenrillen.

Uitvoeringsmoment: Dunningswerkzaamheden uitvoeren van september tot eind december. Maaiwerkzaamheden alleen nodig als er verharding aan het bosje grenst. Maaiwerk uitvoeren in september/oktober.

Streefbeeld beheergroep:

Voedselbos

Nog nieuw in Ede, wordt ontwikkeld op het WFC terrein.

Beschrijving / beeld: Een verzameling van eetbare beplanting, bestaande uit bomen, struiken en kruiden. Notenbomen, fruitbomen, bessen en kruiden.

Soorten / voorwaarden sortiment: Bos met eetbare en meerjarige gewassen op basis van de juiste aanlegprincipes.

Basiskwaliteit: 0,5ha.

Streefkwaliteit: 1,5ha

Beheer:

Werkzaamheden: Extensief, deels op productie gericht.

Uitvoeringsmoment: Afhankelijk van de groeiplaats en groeisnelheid, het beheer afstemmen. Niet te snel ingrijpen. Als er één soort te veel gaat overheersen dan in overleg het beheer afstemmen, en zorgen dat er gelaagde variatie gaat ontstaan.

Streefbeeld beheergroep:

Struweelhaag/Zeeuwse haag

Beschrijving / beeld: Een losse haag van geplante inheemse bosplantsoensoorten die vrij mogen uitgroeien.

Soorten / voorwaarden sortiment: Inheemse heesters zoals meidoorn, sleedoorn, hondsroos, mispel, Gelderse roos, hazelaar

Basiskwaliteit: 5 m. breed. Minimaal 25 lang. Gefaseerd beheer om de 5-7 jaar.

Streefkwaliteit: 7.50 m. breed. Langer dan 25 m. Geen beheer. Vlechten is mogelijk.

Beheer:

Werkzaamheden: Extensief beheer, zo min mogelijk ingrijpen en het natuurlijk groeiproces zijn gang laten gaan zodat er een haag met een natuurlijk habitus ontstaat, één maal per 5 - 7 jaar bekijken of ingrijpen nodig is. De heesters kunnen verjongt worden door gefaseerd af te zetten niet meer één derde deel van de lengte van de haag per 5 - 7 jaar.

Uitvoeringsmoment: oktober t/m december

Streefbeeld beheergroep:

Struweel

Struweel van sleedoorn en braam

Beschrijving / beeld: Een breed plantvak van inheemse bosplantsoensoorten, welke zoveel mogelijk uit kunnen groeien. Vaak grenzend aan een bosje.

Soorten / voorwaarden sortiment: Inheemse heesters zoals sleedoorn, meidoorn, hazelaar.

Basiskwaliteit: 15m breed struweel van één soort inheemse heester.

Streefkwaliteit: 25 m. breed, struweel van meerder inheemse heesters met enkele solitaire bomen.

Beheer:

Werkzaamheden: Alleen aan buitenzijde snoeien, ondoordringbaar houden.

Uitvoeringsmoment: incidenteel dunnen (1 keer per 10 jaar), het moment is afhankelijk van de fauna welke afhankelijk is van het struweel. Hiervoor altijd overleg met een ecooloog.

Streefbeeld beheergroep:

Mantel - zoom

Beschrijving / beeld: De mantel en zoom vormen de rand van andere beheergroepen natuurlijke beplanting. Een mantel of zoom is dus altijd onderdeel van een andere beheergroep.

- De mantel is een uit inheemse heesters bestaande overgangszone van zoom naar opgaande houtige begroeiing.
- De zoom is de ruigtekruidentbegroeiing tussen houtige begroeiing en grasland.

Soorten / voorwaarden sortiment: Zoom-ruigtekruident zijn o.a. vingerhoedskruident, look zonder look, grote brandnetel, fluitenkruid etc.

De mantel bestaat uit licht minnende soorten zoals o.a. sleedoorn, hondsroos, braam, etc.

Basiskwaliteit: 10m breed met ruigtekruident zoals fluitenkruid, grote brandnetel en een mantel met sleedoorn, braam.

Streefkwaliteit: Zo breed als mogelijk met een mantel van inheemse heesters en een zoom van verschillende ruigtekruident.

Beheer:

Werkzaamheden:

- In de zoom jaarlijks één derde deel van de lengte de zoom tot aan de aanwezige mantel maaien, afharken en opruimen.
- In de mantel om de drie jaar de buitenste rij één en tweejarige zaailingen eruit trekken of eruit steken(bomen) oudere zaailingen afmaaien en opruimen. Maaiwerkzaamheden uitvoeren in september/oktober.

Uitvoeringsmoment: Maaiwerkzaamheden en zaailingen van bomen verwijderen uitvoeren in september/oktober.

Bijlage 4: Uitleg CROW-beeldkwaliteit

Aan de meeste kapitaalgoederen in de gemeente Ede wordt beeldgericht gewerkt. Bij beeldgericht werken wordt gestuurd op de afgesproken kwaliteitsnorm met behulp van beelden. Aan de hand hiervan zijn belanghebbenden binnen en buiten de organisatie goed te informeren over de doelstellingen en de resultaten van de verschillende beheermaatregelen. Een voorbeeld van deze beelden is hieronder te zien.

Het CROW heeft een landelijke kwaliteitscatalogus opgesteld met daarin ruim 200 schaalbalken. In de gemeente Ede gebruiken we een aantal van deze schaalbalken voor de kwaliteitsbeoordeling van de openbare ruimte op beeldkwaliteit. Voor natuurlijke beplantingen gebruiken we de schaalbalken Groen – beplanting – zwerfafval fijn, Groen – beplanting – zwerfafval grof en Groen – beplanting – bosplantsoen – overgroei randen verharding of gras.

In dit voorbeeld beschrijven de schaalbalken de hoeveelheid grof en fijn zwerfafval. De schaalbalken zijn verdeeld in 5 kwaliteitsniveaus, variërend van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D). Alle 5 de onderhoudsniveaus zijn in de praktijk aan te treffen. Om het ambitieniveau te formuleren en eventueel voor te schrijven in een opdracht, worden alleen de niveaus A, B en C gebruikt. Niveau D is bedoeld om aan te geven dat niveau C niet behaald is. Bij niveau A+ spreken we vooral over opleveringskwaliteit, die moeilijk voor langere tijd vast te houden is. Per schaalbalk kan de gewenste kwaliteit – de ambitie – per gebied worden gekozen. De kwaliteitseisen worden opgenomen in beeldbestekken en beleidstukken.

Groen	beplanting-zwerfafval fijn			
A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen fijn zwerfafval.	Er ligt weinig fijn zwerfafval.	Er ligt in beperkte mate fijn zwerfafval.	Er ligt redelijk veel fijn zwerfafval.	Er ligt veel fijn zwerfafval.
zwerfafval fijn (1-10 cm) 0 stuks per m ²	zwerfafval fijn (1-10 cm) ≤ 3 stuks per m ²	zwerfafval fijn (1-10 cm) ≤ 10 stuks per m ²	zwerfafval fijn (1-10 cm) ≤ 25 stuks per m ²	zwerfafval fijn (1-10 cm) > 25 stuks per m ²
Meetinstructie: Zwerfafval fijn en grof				

Groen		beplanting-zwerfafval grof		
A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen grof zwerfafval.	Er ligt weinig grof zwerfafval.	Er ligt in beperkte mate grof zwerfafval.	Er ligt redelijk veel grof zwerfafval.	Er ligt veel grof zwerfafval.
<u>zwerfafval grof</u> (> 10 cm) 0 stuks per 100 m ²	<u>zwerfafval grof</u> (> 10 cm) ≤ 3 stuks per 100 m ²	<u>zwerfafval grof</u> (> 10 cm) ≤ 10 stuks per 100 m ²	<u>zwerfafval grof</u> (> 10 cm) ≤ 25 stuks per 100 m ²	<u>zwerfafval grof</u> (> 10 cm) > 25 <u>stuks</u> per 100 m ²
Meetinstructie: Zwerfafval fijn en grof				

Figuur 1. CROW beeldmeetlatten voor fijn en grof zwerfafval

Bijlage 5: Gewenst sortiment natuurlijke beplantingen

Houtachtig sortiment:

Struikvormers

Gebruik voor het aanplanten
+/-15-20% per soort

- *Acer campestre* (Veldesdoorn)
- *Amelanchier lamarckii* (Krentenboompje)
- *Cornus mas* (Gele kornoelje)
- *Corylus avellana* (Hazelaar)
- *Crataegus monogyna* (Meidoorn)
- *Euonymus europaeus* (Wilde kardinaalsmuts)
- *Frangula alnus* (Vuilboom)
- *Malus sylvestris* (Wilde appel)
- *Mespilus germanica* (Mispel)
- *Prunus spinosa* (Sleedoorn)
- *Rosa rugosa* (Bottelroos)
- *Rosa canina* (Hondsroos)
- *Sambucus nigra* (Gewone vlier)
- *Viburnum opulus* (Gelderse roos)

Boomvormers (veren)

Gebruik voor het aanplanten
+/- 10% per soort

- *Alnus glutinosa* (Zwarte els)
- *Betula pendula* (Ruwe berk)
- *Betula pubescens* (Zachte berk)
- *Carpinus betulus* (Haagbeuk)
- *Fagus sylvatica* (Beuk)
- *Fraxinus excelsior* (Gewone es)
- *Ilex aquifolium* (Gewone hulst)
- *Prunus padus* (Europese vogelkers)
- *Quercus robur* (Zomereik)
- *Salix caprea* (Boswilg)
- *Sorbus aucuparia* (Gewone lijsterbes)
- *Taxus baccata* (Venijnboom)
- *Tilia cordata* (Winterlinde)

Ongewenste soorten (verwijderen)

- *Prunus serotina* (Amerikaanse vogelkers)
- *Robinia pseudocacia* (Schijnacacia)

Stinzenplanten en Bolgewassen:

- Sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*)
- Bonte krokus (*Crocus vernus*)
- Boeren krokus (*Crocus tommasinianus*)
- Speenkruid (*Ficaria verna*)
- Grote sneeuwroem (*Chionodoxa luciliae*)
- Vingerhelmbloem (*Corydalis solida*)
- Bosanemoon (*Anemone nemorosa*)
- Maarts viooltje (*Viola odorata*)
- Wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*)
- Daslook (*Allium ursinum*)
- Lelietje van dalen (*Convallaria majalis*)
- Wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*)
- Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*)

Ecologische zaadmengsels:

- Schaduwlora HD-63 voor relatief droge, voedselarme en beschaduwde standplaatsen (ph +7)
- Schaduwlora HD-69 voor humusrijke en beschaduwde zandsoorten
- Schaduwlora HV-47 voor grondsoorten die over voldoende voedingsstoffen en humus beschikken
 - Schaduwlora HV-48 voor vochtige, voedselrijke en beschaduwde standplaatsen

Beheer gemeente Ede

De afdeling Programmering van de gemeente Ede draagt zorg voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte van de gemeente. Het betreft bijvoorbeeld wegen, bomen, parken, riolering en meubilair.

Het beheerplan geeft inzicht in de wijze waarop de beschikbare middelen worden ingezet om de kapitaalgoederen conform het afgesproken beleid te onderhouden.

Contactgegevens

Bezoekadres gemeente Ede
Bergstraat 4
6711 DD Ede

Bezoekadres afdeling Programmering
Asakkerweg 8
6718 ZG Ede

Postadres
Postbus 9022
6710 HK Ede